

UDK: 340.134:343.13(497.11)

Др Милан Шкулић

редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

ОСВРТ НА НЕКЕ НОВИНЕ У ЗАКОНИКУ О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ СРБИЈЕ

Сажетак

У раду се излажу неке од промена у Законику о кривичном поступку Србије, при чему се аутор посебно фокусира на условљени опортунитет кривичног гоњења, као део ширења тзв. диверзионих процесних механизма и споразум о признању кривице, али анализира и неке друге процесне институте и механизме, настале или модификоване последњим, прилично великим, променама основног извора кривичног процесног права Србије. У раду се износи став да су разлози за жалбу против пресуде другостепеног суда сувише радикално сужени, исто као што је и прилично радикално смањен број ванредних правих лекова.

У раду се запажа да се у Србији понекад чују и сасвим неаргументоване тврдње да су многе промене у позитивном ЗКП-у, произишле из коришћења решења садржаних у Законику о кривичном поступку из 2006. године. То углавном није тачно. Само релативно ограничен број решења из тог Законика је коришћен, попут оних веома позитивних, као што је могућност проширења одређених ограничења личне слободе, као ефикасне замене за притвор, као свакако најрепресивнију меру процесне принуде, могућност комбинавања јемства са таквим мерама итд. Посебно, не треба заборавити да су, према одредбама тог Законика, постојала *три ванредна љавна лека*, а да је у ствари и *четврти* некада постојећи ванредни правни лек – захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде био у највећем делу садржан у оквиру захтева за заштиту законитости, те да је тај од стране Адвокатске коморе много нападан Законик, што је углавном чињено паушално и без јаким аргумената, омогућавао улагање жалбе против пресуде другостепеног суда у чак *четири случаја*. Таква је жалба била могућа, како из свих оних разлога који су и иначе (пре последњих промена), били основ за жалбу у трећем степену, тако и увек када је другостепени суд, након два укидања првостепене пресуде, сам својом пресудом одлучио о предмету кривичног поступка.

1. Уводна разматрања

Последњим изменама Законика о кривичном поступку извршена су одговарајућа усклађивања овог Законика са Уставом, Кривичним закоником,¹ те неким међународним правним актима, а поред тога, унете су и одређене модификације за које се очекује да допринесу ефикаснијем и економичнијем кривичном поступку. Ради се о прилично великим променама, јер Закон о изменама и допунама ЗКП-а („Службени гласник РС бр. 72/09), из септембра 2009. године, садржи 150 чланова, што значи да се ни у ком случају, не ради о „малом“, односно „кратком“ закону.

2. Забрана напуштања стана и места боравишта

Када постоје околности које у најширем смислу представљају *опашност од бекства*, односно *недосиђујности окривљеног*, а то су оне околности које указују да би окривљени могао побећи, сакрити се, отићи у непознато место или у иностранство, суд му може образложеним решењем забранити да без одобрења напусти свој стан или место боравишта, а уз ту меру окривљеном може бити забрањено посећивање одређених места или састајање са одређеним лицима или прилажење одређеним лицима, или наложено да се повремено јавља одређеном државном органу, или привремено одузета путна исправа или возачка дозвола. Ове мере више се не одређују искључиво као допунске, односно адхезионе мере уз забрану напуштања стана или места боравишта, већ постоји могућност и њиховог самосталног одређивања у три, алтернативно прописана случаја: а) у циљу заштите оштећеног или сведока, или б) у циљу спречавања окривљеног да утиче на саучеснике или прикриваче, или в) ако постоји опасност да ће окривљени довршити започето кривично дело, поновити кривично дело, односно учинити кривично дело којим прети (члан 136. став 11).

Наведеним мерама не може се ограничити право окривљеног да живи у свом стану, да се несметено виђа са члановима породице, блиским сродницима и својим браниоцем. У односу на *блиске сроднике и чланове породице*, сада је могуће наметнути одговарајуће ограничење (што представља законску новину), ако они спадају у круг лица с којима је окри-

¹ Усклађивање са КЗ-ом ипак није спроведено у потпуности. На пример, према правилима кривичног законодавства (члан 51 КЗ), **више не постоји могућност принудне наплате новчане казне**, али се то још увек омашком помиње у ЗКП-у (члан 356. став 2). Више о овоме: З. Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, „Службени гласник“, Београд, 2006, стр. 193–194.

вљеном забрањено да се састаје, или да им прилази, односно ако забра- на посећивања одређених места, по логици ствари, подразумева и кон- такт са блиским сродницима. Законик више не предвиђа да се окривљеном не сме забранити обављање професионалне делатности, те суду сада остаје на располагању и ова могућност. У члану 136 став 1, уве- дена је могућност одређивања „*кућној пришвора*“, као *йособној облика ли- шења/оґраничења личне слободе*, што није израз било каквих репресивних тенденција, већ се тиме стварају услови за веће супституисање класичног притвора, који је за окривљеног увек неугоднији, а за државу скупљи. Ако постоје околности које указују да би окривљени могао побећи, сакрити се, отићи у непознато место или у иностранство, суд му може образло- женим решењем забранити да без одобрења напусти свој стан или место боравишта.

У члану 136. став 10, прописана је могућност *електронској надзора* поштовања оґраничења која су одређена окривљеном, попут забране по- сећивања одређених места, забране комуницирања са одређеним лицима итд. Суд може наложити да се према окривљеном, коме је одређена јед- на или више мера из оквира мера забрана напуштања стана и места бора- вишта, примени електронски надзор ради контролисања поштовања оґраничења која су окривљеном одређена, под условом да то неће шкоди- ти здрављу окривљеног. Уређај за лоцирање окривљеног (одашиљач), на зглоб руке или ноге окривљеног, односно на други начин, причвршћује стручно лице, које при том окривљеном даје детаљна упутства о начину рада уређаја. Стручно лице рукује и уређајем којим се даљински прати кретање окривљеног и његов положај у простору (пријемник). Електрон- ски надзор обавља орган унутрашњих послова, Безбедносно-информатив- на агенција или други државни орган. Електронски надзор могуће је одредити и као самосталну меру у три, алтернативно прописана случаја: а) у циљу заштите оштећеног или сведока, или б) у циљу спречавања окри- вљеног да утиче на саучеснике или прикриваче, или в) ако постоји опа- сност да ће окривљени довршити започето кривично дело, поновити кривично дело, односно учинити кривично дело којим прети (члан 136. став 11). Поред суда у инокосном саставу (истражног судије, односно председника већа) оставља се могућност да и веће донесе решење о одре- ђивању, продужењу или укидању наведених мера (члан 136. став 6. и 7).

Посебно је значајна *моућнось комбиновања забране найушишања сша- на или мести боравишта са јемством* и са том мером повезаним оґрани- чењима, јер се према члану 137. став 2, прописује да се јемство може одредити и као мера за обезбеђивање поштовања оґраничења из члана 136. ст. 2. и 10. Законика. Ово у пракси може бити посебно значајно ка-

да је у питању забрана напуштања стана, мада није сасвим јасно да ли би се јемство могло давати и у односу на ту обавезу, с обзиром да је она регулисана у члану 136. став 1, а у претходно цитираној одредби ЗКП-а (члан 137. став 2), упућује се на могућност одређивања јемства и као мере за обезбеђивање поштовања ограничења регулисаних одредбама члана 136. ст. 2. и 10. Законика. Чини се да би у овом погледу могла бити примењена аналогија, а поред тога треба имати у виду да се у одредби члана 136. став 10. и иначе утврђује могућност електронског надзора у односу на забрану из члана 136. став 1. (забрана напуштања стана без одобрења). Стога би требало сматрати да се јемство може одредити не само у циљу поштовања обавезе окривљеног да не посећује одређена места, односно да се не састаје са одређеним лицима или да им не прилази, већ и када је у питању забрана окривљеном да без одобрења напусти свој стан.

3. Нове могућности за поступање према условљеном опортунитетској кривичној гоњења и условно одустајање јавној тужиоца од кривичној гоњења

Могућности поступања према условљеном опортунитету кривичног гоњења су значајно проширене, што представља израз модерних тенденција стварања тзв. алтернативних могућности за решавање кривичног предмета, а што се у иностраној литератури често означава као тзв. као диверзиони модел,² што означава одговарајуће „скретање“ у односу на класичан начин решавања кривичног предмета. Обавезе које се могу одредити осумњиченом, чијим испуњавањем у току одлагања кривичног гоњења, он „заслужује“ да не буде кривично гоњен, су у члану 236. став 1. тач. 7. и 8, допуњене са *две нове могућности*: 1) извршење обавезе устављене правноснажном одлуком суда, односно поштовање ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком, те 2) полагање возачког испита, обављање додатне возачке обуке или завршавање одговарајућег курса. Тиме је значајно проширен дијапазон обавеза које се алтернативно или кумулативно, могу одредити осумњиченом у току одлагања кривичног гоњења и чијом се реализацијом испуњава услов за поступање према начелу опортунитета кривичног гоњења.³

Када се ради о кривичним делима за која је прописана новчана ка-

² S. Seiler, Strafprozessrecht, „Facultas.wuv“, Wien, 2009, стр. 184–185.

³ Више о начелу опортунитета кривичног гоњења: C. Roxin und B. Schünemann, Strafverfahrensrecht, 26. Auflage, „Verlag C. H. Beck“, München, 2009, стр. 70–71.

зна или казна затвора *до шри іодине*, јавни тужилац може сам, тј. аутомно и без одобрења суда, одложити кривично гоњење, а ако су у питању кривична дела за која је прописана казна затвора *іреко шри іодине, а до іейі іодина*, тада је за одлагања кривичног гоњења, као додатни неопходан услов, потребно још и одобрење ванрасправног већа (члан 236. став 2).

Као и раније, за обавезе из члана 236. став 1. тач. 2. и 3, као *conditio sine qua non* за њихово одређивање, потребна је *саіласності оштіећеноі*, али тај услов више није одређен као апсолутан, јер је одредбом члана 236. став 5, прописана могућност да се одговарајућим ставом суда, онда када је то оправдано, *суістійіуише саіласності оштіећеноі*, онда када се ради о оштећеном, коме је причињена штета већ у потпуности надокнађена, а који на одлагање кривичног гоњења не пристаје из одређених нерационалних разлога.

Јавни тужилац ће затражити да ванрасправно веће својим решењем одобри извршење обавеза за које је иначе потребна сагласност оштећеног, ако постоје следећи *кумулашівни услови*: 1) оштећеном је већ у потпуности надокнађена причињена штета, 2) оштећени не пристаје да осумњичени изврши обавезе из члана 236. става 1. тач. 2. и 3. (плаћање одређеног новчаног износа у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе, односно обављање друштвенкорисног или хуманитарног рада), 3) јавни тужилац је оценио да оштећени не пристаје на одлагање кривичног гоњења из очигледно неоправданог разлога, те 4) јавни тужилац је нашао да је извршење таквих обавеза целисходно. Ако веће из члана 24. став 6. овог законика одобри извршење обавеза из члана 236. став 1. тач. 2. и 3, а осумњичени их у потпуности изврши, одредбе члана 61. Законика се не примењују, што значи да оштећени у таквом случају не може стећи својство оштећеног као супсидијарног тужиоца.

Потпуно је нова законска могућност за *условљено одустіајање од већ зайочейіі кривичноі іоњења*,⁴ што је могуће до самог завршетка главног претреса, према процесном механизму располагања јавног тужиоца својом оптужбом, за шта је неопходна сагласност суда. При томе функционална надлежност суда, који се саглашава за таквим одустанком јавног тужиоца, зависи од тежине кривичног дела које је предмет кривичног поступка. Према члану 236. став 6, јавни тужилац може до завршетка главног претреса одустати од кривичног гоњења уколико осумњичени испуни једну или више мера, тј. обавеза које се и иначе могу одредити када се од-

⁴ Више о овоме: М. Шкулић, *Кривично іроцесно іраво*, Правни факултет у Београду., Београд, 2009, стр. 47–48.

лаже кривично гоњење (члан 236. став 1). Ово је могуће ако су кумулативно испуњени следећи услови: 1) предмет кривичног поступка је кривично дело за које је предвиђена новчана казна или казна затвора до три године, те 2) суд пред којим се води главни претрес је дао сагласност за такво поступање јавног тужиоца. Када се ради о мерама, односно обавезама из члана 236. става 1. тач. 2. и 3, потребна је и сагласност оштећеног, уз могућност да се применом правила из члана 236. став 5. одобрењем суда супституише несагласност оштећеног.

Условно обустављање кривичног поступка је могуће и за кривична дела за која је прописана казна затвора до пет година. Јавни тужилац може на исти начин поступити и када се поступак води за кривично дело за које је предвиђена казна затвора и преко три године, тј. до пет година, али је у таквом случају потребно одобрење ванрасправног већа. Када се донесе пресуда којом се оптужба одбија због условљеног одустанка јавног тужиоца од кривичног гоњења, одредбе члана 62. овог законика се не примењују, што значи да у таквом случају оштећени не може стећи својство оштећеног као тужиоца (супсидијарни тужилац). Новина је и то да се јавни тужилац стриктно обавезује да, када је предмет кривичне пријаве кривично дело одређене тежине, увек и по службеној дужности испита да ли постоје услови за поступање према начелу условљеног опортунитета кривичног гоњења. Када је *кривична пријава* поднесена за кривично дело за које је као главна казна предвиђена новчана казна или казна затвора *до три године*, јавни тужилац је дужан да пре предузимања било које радње у правцу реализације кривичног гоњења, тј. пре доношења оптужног предлога, односно пре него што поднесе предлог за спровођење истражне радње пре оптужног предлога, испита да ли постоји могућност за одлагање кривичног гоњења. У ту сврху јавни тужилац може обавити разговор са осумњиченим и оштећеним, као и са другим лицима, односно прикупити друге потребне податке, што обавезно документује на одговарајући начин, тако што о томе саставља службену белешку (члан 236. став 9).⁵

4. Споразум о признању кривице (Глава XXа – чл. 282а–282г)

Споразум о признању кривице представља један изразито нови институт у нашем кривичном поступку, који је иначе, карактеристичан за

⁵ Више о овоме: М. Шкулић, *Основне новине у кривичном процесном праву Србије – измене и дојуне Законика о кривичном процесу и одредбе Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима*, Правни факултет у Београду, Београд, 2009, стр. 44–45.

англосаксонске кривичне поступке, односно тзв. адверзијалне (страначке) типове кривичне процедуре, али је данас веома широко прихваћен и у бројним континентално-европским кривичнопроцесним законодавствима, па се чак понекад у теорији говори и о својеврсној зарази оваквим решењем (*plea bating infection*). Овај институт је типичан за САД, мада ни све државе у саставу САД дуго нису познавале *plea bargaining*. Такође, ни у Великој Британији, која се с разлогом сматра колевком англосаксонске кривичноправне традиције и правног система уопште, кривичнопроцесни систем не познаје споразум о признању кривице, односно страначку нагодбу овог типа, већ постоји једино могућност да суд узме у обзир признање окривљеног, али се то, с једне стране, не чини у договору окривљеног са тужиоцем, нити је, с друге стране, то обавезно. У формалном смислу споразум о признању кривице представља посебан облик „консенсуалног“ решавања предмета кривичног поступка, што се чини на основу одговарајуће сагласности воља странака, о којој коначну реч даје кривични суд. Споразум о признању кривице истовремено представља и посебан вид сумарног, потенцијално веома брзог и ефикасног окончања кривичног поступка. Ако дође до закључења таквог споразума и уколико он потом буде верификован од стране суда, из њега по одређеном процесном аутоматизму произлази правноснажна осуђујућа пресуда.

Увођење одређених модела споразума о признању кривице у кривичнопроцесне системе мешовитог типа представља релативну новост, али то више није никаква реткост, већ супротно, представља одређену тенденцију. То је типичан пример складне конвергенције два велика светска кривичнопроцесна система, а модалитет за који смо се определили у нашем законодавству представља једну релативно умерену варијанту, коју сматрамо прихватљивом у нашим условима и која је једна врста комбинације веома екстензивних решења из типичних адверзионих поступака и знатно рестриктивнијег решења које је, на пример, деценијама постојало у немачкој пракси и које је Немачка, тек од августа 2009. године, и формално унела у своје законодавство (*Deal – Verständigung, Absprache*).⁶ Овај институт у нашем кривичном поступку реално може довести до бржег окончања многих кривичних поступака и смањења трошкова, а да се при том, ипак не угрозе интереси законитости и правичности. То представља и основни *ratio legis* овог института у нашем

⁶ Више о томе: Н. Putzke und J. Scheinfeld, *Strafprozeßrecht*, 2. Auflage, Verlag C. H. Beck, München, 2009, стр. 20–21.

⁷ Више о томе: В. Бајовић, Споразум о признању кривице, магистарска теза, Београд, 2009.

Законику о кривичном поступку.⁷

Иако се у нашој теорији и компаративним истраживањима често запажа да у више држава САД – чак између 90% и 95% кривичних предмета бива окончано закључењем споразума о признању кривице, не треба очекивати да тако високи проценти буду присутни и у нашој пракси, а то не би ни требало да буде случај. Треба имати у виду да горњи проценти у суштини нису сасвим тачни. Иако се заиста тако висок проценат случајева не решава пред поротом и у виду правог поротног суђења, није увек у питању признање у оквиру *plea bargaining*-а, тј. не ради се у тако високом проценту о „испреговараном“ признању. С једне стране, тако високи проценти у САД, који у ствари класично суђење пред поротом претварају у својеврсни изузетак – иако у тој држави сваки грађанин има неспорно уставно право на суђење пред независном и непристрасном поротом – су последица већ постојеће традиције у САД, али и неких особености укупног правног система и судске праксе. Ради се, пре свега, о чињеници да је казнена политика у тој земљи вишеструко тежа него што је то код нас случај – између осталог и то је разлог што већина окривљених тежи да се поступак оконча споразумом о признању кривице и спремни су на преговарање у старту, с обзиром на правила тзв. смерница о изрицању казни у САД (*Sentencing guidelines*), окривљени, а уз сугестије својих бранилаца, пристају и на прилично озбиљне казне. С друге стране, то је разлог што окривљени релативно често, суочени са доказима којих их терете, сами признају кривично дело и без икаквих посебних гаранција тужиоца, тј. без икаквог преговарања и споразума са тужиоцем, те се потом, само надају да ће таквим признањем „заслужити“ блажу казну, него што би иначе добили. То значи да је приближно половина признања дата без споразума са тужиоцем, док је она друга половина „испреговарана“ са тужиоцем.

Треба имати у виду да суд у већини држава САД стриктно не обавезује договор тужиоца и окривљеног, као и браниоца окривљеног, у оквиру споразума о признању кривице, тј. У случајевима када је реч о „испреговараној“ кривици, али суд увек прихвата признање, али казну која се предлаже, прихвата само у одређеном „оријентационом смислу“, што значи да она може бити и другачија него што је предложена, те би могла бити и мања (што је у пракси екстремно ретко), или већа, што се у пракси чешће дешава и представља неку врсту правила. Необавезујући карактер „предлога“ странака у односу на казну, онда када постоји споразум о признању кривице, у већини држава САД, је последица тамошње правне традиције и односа према казни, те улози суда у кажњавању. Формално гледано, казна се по правилу „механички“ одмерава према строгим обавезујућим упутствима, те се, такође, на одговарајући начин она

и умањује када постоји признање.

Овако нешто у Србији не би било могуће. С једне стране, не би било ни правично да се прихвати признање, а да се онда суду препусти да може изрећи и другачију казну од оне која је у споразуму о признању од стране странака „консенсуално“ одређена. С друге стране, суд не би ни могао изрећи казну, онда када није изводио доказе од којих зависи врста кривичне санкције, односно врста и мера казне коју ће изрећи за одређено кривично дело конкретном оптуженом, а како у случајевима када прихвата споразум о признању кривице суд нема прилику да изводи такве доказе, он ни из тих суштинских разлога не може имати право да изриче другачију казну од казне о којој су се странке споразумеле. Поред тога, код нас, како због лимита из члана 282. став 1. (кривична дела до дванаест година затвора), тако и због не претерано оштре, или понекад релативно благе казнене политике (мада начелно, увек треба бити веома опрезан у оцени благи/строги казнене политике, тј. политике криминалног санкционисања), не треба очекивати неке вртоглаво високе стопе решавања кривичних предмета на темељу споразума о признању кривице. То и не треба да буде циљ, бар не у почетку примене овог новог института, а довољно је да се његовом применом, у једној пристојној мери, растерети кривично правосуђе, а да то истовремено не буде штетно по интересе одбране у кривичном поступку, као ни по интересе оштећеног.

4.1. Материјални и формални услов за преговарање о закључењу споразума о признању кривице

Материјални услов за преговарање о закључењу споразума о признању кривице се своди на кривично дело које је предмет поступка, што значи да се мора радити о кривичном делу одређене тежине. Страначко преговарање о потенцијалном закључењу споразума о признању кривице је могуће ако се кривични поступак води за једно кривично дело или за кривична дела у стицају, за која је прописана казна затвора до 12 година. Иако није стриктно наглашено, у одредбама Законика нема сметњи да предмет споразума о признању кривице буду и кривична дела за која је прописана новчана казна као главна казна.

Формални услов за преговарање о закључењу споразума о признању је постојање одговарајуће *иницијативе субјекта који врши једну од страначких функција*. То значи да јавни тужилац може предложити окривљеном и његовом браниоцу закључење споразума о признању кривице, односно окривљени и његов бранилац могу јавном тужиоцу предложити закључење таквог споразума. Када се упуту такав предлог странке и бранилац могу преговарати о условима признања кривице за кривично де-

ло, односно кривична дела која се окривљеном стављају на терет.

4.2. Закључење споразума о признању кривице и његово подношење суду

Споразум о признању кривице је формалног карактера, што значи да он мора бити у *писаном облику*. Закључени споразум се подноси одговарајућем функционалном облику суда, у року који је фактичког карактера. Споразум се мора поднети најкасније до завршетка првог рочишта за одржавање главног претреса. Споразум о признању кривице се, ако оптужница још није поднесена, подноси председнику ванрасправног већа, а након подношења оптужнице он се подноси председнику претресног већа или судији појединцу, када се ради о кривичном делу које спада у његову надлежност. Окривљени и његов бранилац се у приговору против оптужнице могу позвати на закључени споразум о признању кривице.

Суштински и обавезни елемент споразума о признању кривице јесте *признање окривљеног*. То значи да окривљени у потпуности признаје кривично дело за које се терети, односно признаје једно или више од кривичних дела учињених у стицају, која су предмет оптужбе (запрећена казном затвора до 12 година), а споразум, поред тога, садржи и друге обавезне елементе, те може садржавати и одређене факултативне елементе. Окривљени и јавни тужилац се саглашавају о следећим *обавезним елементима споразума о признању кривице*: А) елементи који су *исолутивно обавезни*, а који обухватају споразумевање о: 1) о врсти и висини казне, односно о другим кривичним санкцијама које ће окривљеном бити изречене; 2) о трошковима кривичног поступка; 3) о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке суда донесене на основу споразума о признању кривице, када је суд у потпуности прихватио споразум. Б) елементи који су *релативно обавезни*, где спадају: 1) споразумевање о одустајању јавног тужиоца од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривице, што ће бити обавезни елемент споразума једино када се ради о случају кривичних дела у стицају, где јавни тужилац одустаје у односу на неко или нека од тих кривичних дела, што значи да се у таквој ситуацији ради о посебном случају опортунитета кривичног гоњења; 2) споразумевање о имовинско-правном захтеву, што ће обавезно бити елемент споразума само онда када је такав захтев и постављен од лица које је титулар права на подношење имовинско-правног захтева.

Окривљени и јавни тужилац се могу сагласити и о одређеним *факултативним елементима споразума о признању кривице*. То су следећи елементи: 1) обавезивање окривљеног да испуни једну или више од обавеза

које се могу одредити као услов за поступање јавног тужиоца према начелу условљеног опортунитета кривичног гоњења (отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела, плаћање новчаног износа у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе, обављање друштвенкорисног или хуманитарног рада, итд.), под условом да је, с обзиром на природу обавеза, могуће да их окривљени испуни до подношења споразума о признању кривице суду, односно да, до подношења споразума о признању кривице суду, започне са испуњавањем обавеза; те 2) прихватање од стране окривљеног обавезе да у одређеном року врати имовинску корист стечену извршењем кривичног дела, односно да врати предмет кривичног дела.

4.3. Висина казне утврђене у споразуму

Јавни тужилац и окривљени се могу споразумети о изрицању било које кривичне санкције, а ако се ради о казни, онда се они, пре свега, споразумевају о врсти казне, а затим о њеној мери. Када је у питању мера казне, примарно је могућа она мера која је у оквиру конкретног законског распона кажњавања, тј. посебног законског минимума и максимума, а супсидијарно изузетно долази у обзир и мера казне која је испод посебног законског минимума. У споразуму о признању кривице јавни тужилац и окривљени се могу сагласити о изрицању окривљеном казне, која по правилу не може бити испод законског минимума за кривично дело које се окривљеном ставља на терет. Само изузетно, јавни тужилац и окривљени се могу сагласити да се окривљеном изрекне блажа казна у границама прописаним правилима Кривичног законика, ако се ради о следећим алтернативно прописаним ситуацијама: 1) када је то очигледно оправдано значајем признања окривљеног у односу на: а) разјашњење кривичног дела за које се терети, чије би доказивање без таквог признања било немогуће или знатно отежано, односно б) за спречавање, откривање или доказивање других кривичних дела, или 2) када у конкретном случају постоје нарочито олакшавајуће околности.

4.4. Одлучивање суда о закљученом споразуму о признању кривице

О споразуму о признању кривице који су странке закључиле, одлучује одговарајући облик судске функционалне надлежности: а) *председник ванрасправној већи* – када је споразум о признању кривице поднесен пре подношења оптужнице или б) *председник претпресној већи*, односно *судија појединач* – када је споразум о признању кривице поднесен након подношења оптужнице, односно ако се у приговору против оптужнице

окривљени или његов бранилац позивају на такав споразум. Одлучујући о споразуму суд га својим решењем може: 1) *одбацити* – ако је споразум поднесен након што је завршено прво рочиште за одржавање главног претреса, или ако на рочиште није дошао уредно позвани окривљени, при чему против решења о одбацивању споразума о признању кривице жалба није дозвољена; 2) *усвојити* или 3) *одбити*.

Суд о споразуму о признању кривице одлучује на рочишту, коме присуствују јавни тужилац, окривљени и бранилац, а о рочишту се обавештавају оштећени и његов пуномоћник. У овој процесној ситуацији и процесном стадијуму постоји *посебан случај обавезне стручне одбране*, тако да ако окривљени сам не узме браниоца, поставиће му га суд по службеној дужности, најкасније осам дана пре почетка рочишта за одлучивање о споразуму о признању кривице, а тако постављени бранилац ће своју дужност вршити до два алтернативно прописана процесна момента, зависно од одлуке суда о споразуму: 1) док решење о одбијању споразума не постаје правноснажно, или 2) до доношења осуђујуће пресуде на основу споразума о признању кривице. Ово рочиште се одржава јавно, а јавност се са целог тока рочишта или његовог дела, решењем суда може искључити само ако постоји неки од општих законских разлога за искључење јавности са главног претреса, када се сходно примењују и релевантне законске одредбе које се односе на искључење јавности. Рочиште за одлучивање о споразуму о признању кривице се може одржати и без присуства уредно позваног јавног тужиоца, о чему суд обавештава непосредно вишег јавног тужиоца. Одлуке о усвајању или одбијању споразума о признању кривице су мериторног карактера, јер се њима суштински одлучује о споразуму.

Суд ће образложеним решењем *усвојити споразум* о признању кривице и донети одлуку која одговара садржини споразума, ако утврди да су *кумулативно испуњени следећи услови*: 1) Услови који се односе на *свест и вољу окривљеног и квалитет његовог признања* – потребно је да окривљени свесно и добровољно признаје кривично дело, односно кривична дела која су предмет оптужбе, те да је искључена могућност признања окривљеног у заблуди. 2) Услов који се односи на *кривичну санкцију и меру казне* – потребно је да споразум обухвата сагласност странака у односу на кривичну санкцију, односно казну која мора бити у законским оквирима. 3) Услов који се односи на *свест окривљеног о консеквенцама* закљученог споразума – окривљени мора бити потпуно свестан свих последица закљученог споразума, што значи да он мора разумети да је признао кривично дело које је предмет оптужбе. Посебно је неопходно да је окривљени у потпуности разумео да се споразумом одриче два важна права: а) права на суђење и 2) права на улагање жалбе

против одлуке суда донесене на основу споразума. 4) Услов *годишної доказної пошкрейлења признања окривљеної* – неопходно је да постоје и други докази који поткрепљују признање кривице окривљеног. 5) Услов *поштовања права ошћењеної и начела правичности* – потребно је да споразумом о признавању кривице нису повређена права оштећеног, као и да споразум није противан разлозима правичности.

Споразум о признању кривице се одбија образложеним решењем суда у две алтернативно прописане ситуације: 1) када нису испуњени један или више од претходно набројаних услова, чије је испуњење потребно за усвајање споразума, или 2) када казна, односно друга кривична санкција, утврђена у споразуму о признању кривице, очигледно не одговара тежини кривичног дела које је окривљени признао У случају када је донето решење о одбијању споразума о признању кривице, признање окривљеног дато у оквирима тог споразума губи сваки доказни значај, тако да не може бити доказ у кривичном поступку. Када решење о одбијању споразума о признању кривице постане правноснажно, споразум и сви списи који су с њим повезани, уништавају се пред судом, о чему се саставља службена белешка, а судија који је такво решење донео не може учествовати у даљем току тог кривичног поступка.

4.5. Жалба против решења суда о споразуму о признању кривице и пресуда која проистиче из споразума о признању кривице

Решење суда о споразуму о признању кривице се доставља следећим лицима: 1) субјектима који врше страначке функције тј. странкама – јавном тужиоцу и окривљеном, 2) субјекту који је функцији стручне одбране – браниоцу окривљеног, те 3) субјектима који су у функцији потенцијалне супсидијарне оптужбе – оштећеном и његовом пуномоћнику. Против решења се, у року од осам дана од дана његовог достављања, може уложити жалба, а зависно од врсте решења, разликују се титулари права на жалбу.

Против решења суда о одбијању споразума о признању кривице, жалбу могу изјавити јавни тужилац, окривљени, као и бранилац окривљеног. Ово је интересантна процесна ситуација када странке, које иначе у скоро свим другим процесним ситуацијама имају супротне интересе, па и када улажу правна средства, по правилу имају супротне захтеве, не само да имају право на исто правно средство, већ би такво правно средство тј. жалбу, ако би је уложиле, усмериле у истом правцу. То произлази из консенсуалне природе споразума о признању кривице. Против решења суда о усвајању споразума о признању кривице, жалбу могу изјавити оштеће-

ни и његов пуномоћник. Наравно, ово важи само ако оштећени у датом случају заиста и постоји, а ако се ради о случају кривичног дела за које је карактеристично да нема оштећеног, као и у случајевима када се ради о тзв. кривичним делима без жртве (на пример, примање и давање мита), пошто нема оштећеног у процесном смислу, тада не може бити ни жалбе против решења о усвајању споразума о признању кривице. О жалби против решења суда о споразуму о признању кривице, било да је он усвојен или одбијен, одлучује ванрасправно веће, у чијем саставу не може бити судија који је донео решење које се побија жалбом, а то веће може донети следеће одлуке: 1) решење о одбацивању жалбе ако је поднесена по протеку рока у којем се могла уложити; 2) решење о усвајању жалбе или 3) решење којим са жалба одбија као неоснована. Против ових решења ванрасправног већа жалба није дозвољена.

Када решење о усвајању споразума о признању кривице постане правноснажно, оно мора на одговарајући начин бити инкорпорисано у оптужницу, да би се тиме формално, у складу са начелом акузаторности, омогућило доношење пресуде која би проистекла из таквог споразума. Могуће су две процесне варијанте: 1) ако је оптужница већ поднесена, правноснажно решење о усвајању споразума о признању кривице ће се сматрати њеним саставним делом, те 2) ако оптужница претходно још није била поднесена, јавни тужилац ће у року од три дана саставити оптужницу у коју укључује споразум о признању кривице. Председник већа на основу оптужнице у коју је инкорпорисан споразум о признању кривице, односно решење о његовом усвајању, без одлагања доноси пресуду којом окривљеног оглашава кривим и изриче му казну, односно другу кривичну санкцију, те одлучује о осталим питањима предвиђеним у споразуму о признању кривице. Поред садржаја из споразума о признању кривице, ова пресуда садржи и све остале елементе који су и иначе, према општим прописима садржани у осуђујућој пресуди.

Осуђујућа пресуда донесена на основу споразума о признању кривице се, са поуком да против ње жалба није дозвољена, доставља лицима којима се у складу са општим прописима и иначе достављају пресуде. Таква пресуда је већ моментом доношења правноснажна, а извршна постаје према општим правилима. Против ове пресуде би се у складу са општим прописима, тј. ако за то постоји одговарајући законски разлог, једино могао поднети ванредни правни лек. Ако је споразумом о признању кривице предвиђено одустајање јавног тужиоца од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривице, суд у односу на та кривична дела, доноси одбијајућу пресуду, што представља посебан вид поступања према начелу опортунитета кри-

вичног гоњења, а оштећени у таквом случају нема право на супсидијарно кривично гоњење, тј. он не може постати оштећени као тужилац.

4.6. Ratio legis немогућности подношења жалбе против пресуде донесене на основу споразума о признању кривице

Према одредби члана 36. став 2. Устава Србије, свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу. Према одредбама члана 2. став 3. Међународног пакта о грађанским и политичким правима, државе уговорнице су обавезне да: а) сваком лицу којем буду повређена права и слобода која су призната овим пактом обезбеде да располаже правом делотворне жалбе, чак и онда када би повреду учинила лица која су деловала обављајући своје службене дужности; б) обезбеде да надлежна судска, управна или законодавна власт, или свака друга власт која је у складу са законодавством државе надлежна, решава о правима лица која уложе жалбу и да се развија могућност улагања судских правних лекова; в) обезбеде да надлежне власти поступе по свакој жалби која се усвоји као оправдана. Према члану 13. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, установљено је право на делотворни правни лек, свакоме коме су повређена права и слобода утврђене у тој конвенцији, независно од тога да ли је повреда учињена од стране лица која су поступала у одређеном службеном својству. Према члану 2. Протокола број 7, уз ову Конвенцију постоји право жалбе у кривичним стварима. У том смислу, свако ко је одлуком суда осуђен за кривично дело има право да његову осуду или казну преиспита виши суд, а остваривање овог права, што укључује и основе за његово коришћење, уређује се законом.

Да ли је искључење жалбе у односу на пресуду донету по основу споразума о признању кривице, повреда наведених уставноправних и међународноправних норми? Сматрамо да није. С једне стране, у односу на сам споразум постоји право на жалбу, а сама пресуда директно и по аутоматизму произлази из споразума који је на активан или пасиван начин постао правноснажан, тако да се питање права на правни лек у овој ситуацији у основи решава том жалбом, а не жалбом против пресуде која само произлази из прихваћеног споразума, односно споразума који је усвојен у складу са законским правилима.⁸ У том смислу постоји право на делотворан правни лек. С друге стране, није ни логично да се омо-

⁸ Више о томе: М. Шкулић, Коментар Законика о кривичном поступку, „Службени гласник“, Београд, 2007, стр. 967.

гући улагање жалбе против пресуде која је у потпуности проистекла из сагласности воља могућих титулара на жалбу, а који су се у оквиру споразума који је до такве пресуде довео не само одрекли права на жалбу, већ се и споразумели о свим битним елементима решавања кривичног предмета, а што је потом и стекло својство правноснажности на активан или пасиван начин. Поред овога, постоје и друге ситуације када се титулари права на жалбу против пресуде тог права одричу, односно одустају од већ изјављене жалбе, а то се не сматра повредом њиховог права на жалбу. Коначно, и пресуда донесена на основу споразума о признању кривице, у поступку по ванредним правним лековима, по општим правилима може се преиспитивати само у корист окривљеног (члан 6. став 2). И тада се може говорити о постојању права на делотворан правни лек, било да се ради о одређеној злоупотреби из које је проистекао споразум (када се може реаговати захтевом за понављање кривичног поступка), или је у питању одређена повреда закона (захтев за заштиту законитости).⁹

5. Одржавање претреса пред другостепеним судом и немогућности вишекратној укидања пресуде у жалбеном поступку

Као и раније, претрес пред другостепеним судом одржаће се „само“, тј. примарно, ако су кумулативно испуњена два услова: 1) потребно је да се због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања изведу нови докази или понове већ раније изведени докази и 2) постоје оправдани разлози да се предмет не врати првостепеном суду на поновни главни претрес (члан 377. став 1). Међутим, изузетно у односу на ово правило, претрес пред другостепеним судом мора се одржати ако је у истом кривичном предмету пресуда једном била укинута (члан 377. став 5).

Као што је то и раније био случај, другостепени суд може у седници већа или на основу одржаног претреса, донети следеће одлуке: 1) одбацити жалбу као неблагоприятну или као недозвољену, или 2) одбити жалбу као неосновану и потврдити пресуду суда првог степена, или 3) укинути ову пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење, или преиначити првостепену пресуду. Изузетно, у односу на ово правило, у случају да је у истом предмету већ једанпут укинута првостепена пресуда, другостепени суд ће у седници већа или након одржаног претреса донети одлуку, при чему не може укинути побијану пресуду и упутити

⁹ Више о томе: М. Шкулић, *Коментар Закона о кривичном поступку Црне Горе*, Министарство правде Црне Горе и ОЕБС, Подгорица, 2009, стр. 834–835.

предмет првостепеном суду на поновно суђење (члан 385. став 2).

Имајући у виду дејство члана 377 став 5, чини се да другостепени суд, у сваком случају, када се ради о истом предмету у коме је једанпут већ укинута првостепена пресуда, *свакако мора држати главни претрес*, без обзира на то што би иначе, у складу са чланом 385. став 2, постојала могућност да се тада одлучи и у седници већа.

6. Редуција могућности (законских разлога) за жалбу у трећем степеноу

За разлику од некада постојећих више разлога за жалбу против пресуде другостепеног суда, сада је такав редовни правни лек могуће уложити само ако се ради о случају преиначења на горе у другостепеном поступку, и то искључиво уколико је на горе за окривљеног (погоршање положаја окривљеног), *промењена врста пресуде*, тако што је уместо ослобађајуће, донесена осуђујућа пресуда. У пракси *ово може бити ирилично нејравично* и суштински нелогично, ако је, на пример, у првостепеном поступку изречена мера упозорења, тј. судска опомена или условна осуда, а затим та судска одлука од стране другостепеног суда преиначена у осуђујућу пресуду којом је изречена безусловна казна затвора.

Такође, није логично ни да се жалба у трећем степеноу не може уложити против пресуде другостепеног суда, која је донесена након што је другостепени суд одржао претрес, јер је првостепена пресуда већ једанпут била укинута. Ово је нелогично, јер се ту, практично, ради о сасвим новој одлуци (уколико је у питању потпуно другачије чињенично стање утврђено у другостепеном поступку) или барем битно новој одлуци (када се само делимично промени чињенично стање извођењем доказа од стране другостепеног суда на претресу који је сам одржао), па би постојање могућности за жалбу у трећем степеноу, свакако имало пуно оправдање.

Против пресуде другостепеног суда дозвољена је жалба суду који одлучује у трећем степеноу само у једном случају, у оном који се односи на одговарајућу *промену врсте пресуде* – ако је другостепени суд преиначио првостепеноу пресуду којом је оптужени ослобођен од оптужбе и изрекао пресуду којом се оптужени оглашава кривим (члан 395. став 1).

7. Редуција броја ванредних њравних лекова

Укинута су два до сада постојећа ванредна правна лека: 1) захтев за ванредно ублажавање казне и 2) захтев за испитивање законитости правноснажне пресуде. Као што ће то у даљем тексту бити детаљније обја-

шњено, одређени елементи захтева за ванредно ублажавање казне су сада формулисани као разлог (могућност), за преиначење правноснажне пресуде без понављања кривичног поступка (члан 405. став 1. тачка 4).

Правноснажна пресуда може се преиначити и без понављања кривичног поступка, између осталог и када се по правноснажности пресуде појаве околности којих није било кад се изрицала пресуда или суд за њих није знао, иако су постојале, а оне би очигледно довеле до блаже осуде (члан 405. став 1. тачка 4). У таквом ће случају суд који је судио у првом степену преиначити ранију пресуду у погледу одлуке о казни, те изрећи нову казну (члан 405. став 5). Нову пресуду суд доноси у седници већа, на предлог јавног тужиоца или осуђеног, а по саслушању противне странке (члан 405. став 6).

Када је у питању разлог за преиначење правноснажне пресуде због појаве околности којих није било кад се изрицала пресуда, или суд за њих није знао иако су постојале, а оне би очигледно довеле до блаже осуде, ради се о одговарајућем уношењу одређених елемената из некада постојећег посебног ванредног правног лека (захтев за ванредно ублажавање казне)¹⁰ у механизам неправог понављања кривичног поступка. Фактичко је питање шта спада у такве околности, које су у ствари све оне околности које и иначе имају утицаја на одмеравање казне (ублажавајуће околности егземпларно наведене у Кривичном законнику) а у пракси је то, углавном, нека веома тешка болест осуђеног, или члана његове породице, до које је дошло након правноснажности пресуде, појава околности које додатно указују на драстично погоршање животних услова осуђеног или његове породице итд. С обзиром на чињеницу да о овоме одлучује првостепени суд, те да није прописан посебан и целовит поступак за такво ублажавање казне, тешко је очекивати да би разлог из члана 405. став 1. тачка 4. у пракси могао имати било какав и иоле релевантан значај, тако да се основано може очекивати његова екстремно ретка примена.

Овде треба имати у виду и један начелни проблем, да је о некада постојећем ванредном правном леку, захтеву за ванредно ублажавање казне, одлуку доносио тадашњи највиши суд у Републици – Врховни суд Србије, који је по логици ствари могао да ублажава како казне садржане у његовим пресудама (када је он потврдио одлуку нижег суда) тако и оне обухваћене пресудама других судова у Републици. Сада када је „ванредно“ ублажавање казне прописано само као једна варијанта преиначења правноснажне пресуде без понављања кривичног поступка, о којој одлу-

¹⁰ Више о томе: Т. Васиљевић и М. Грубач, *Коментар Закона о кривичном поступку*, „Службени гласник“, Београд, 2002, стр. 785–786.

чује *првостепенни суд*. Тиме се не само значајно смањују „шансе“ да до таквог ублажавања дође – као што је објашњено, није реално очекивати веће промене у ставу првостепеног суда у односу на изречену казну – већ ово ствара једну прилично „чудну“ ситуацију, да и најнижи првостепени суд може преиначавати пресуде виших судова. Наиме, ако је, на пример, пресуду изрекао основни суд, а она била потврђена или преиначена од стране апелационог суда, постоји могућност да ту пресуду у погледу одлуке о казни, као првостепени суд преиначи основни суд, што значи да формално посматрано, у оваквој ситуацији основни суд преиначује пресуду апелационог суда.

Новоусвојено решење дозвољава да својство сведока сарадника добије и лице које је већ осуђено за кривично дело организованог криминала. У том случају, јавни тужилац је дужан да у року од месец дана по правноснажности осуђујуће пресуде против осталих припадника криминалне групе, против којих је осуђени сведок сарадник сведочио, поднесе захтев за преиначење пресуде на основу које је сведок сарадник претходно осуђен. За доношење нове пресуде надлежан је суд који је у првостепеном поступку судио осуђеном сведоку сараднику, а који изречену казну умањује најмање за једну половину (члан 405а и 504ђ).

Одлука Уставног суда, као и раније, има значај ако је њоме укинута или стављена ван снаге правни извор који је послужио за доношење правноснажне пресуде, односно друге правноснажне судске одлуке. Ни одлуке Уставног суда, као ни одлуке релевантног међународног суда,¹¹ којима су утврђене повреде одређених права окривљеног у кривичном поступку, који је резултирао правноснажном осуђујућом пресудом, *немају аутоматско касационо дејство*. То значи да учињене повреде права осуђеног у кривичном поступку, које су таквим одлукама, тј. одлукама уставног или међународног суда утврђене, имају значај који је формално и правно-технички изједначен са значајем *релативно битних повреда* одредаба кривичног поступка.

Одредбе које се односе на понављање кривичног поступка сходно ће се примењивати и кад је поднесен захтев за измену правноснажне судске одлуке на основу одлуке уставног суда којом је укинута или стављена ван снаге пропис на основу којег је била донета правноснажна осуђујућа пресуда, као и када је такав захтев поднесен због повреде осуђеног у кривичном поступку, која је утврђена одлуком Уставног суда или међународног суда, у складу са потврђеним међународним уговором, а

¹¹ Више о томе: Н. Satzger, *Internationales und Europäisches Strafrecht*, Nomos, Baden-Baden, 2005, стр. 143.

повреда је била од утицаја на законито и правилно доношење пресуде.

8. Закључак

Последње промене нашег Законика о кривичном поступку су врло обимне и озбиљне. Већина промена је генерално усмерена на стварање услова за бржи и ефикаснији кривични поступак, али се неке од тих промена могу и аргументовано критиковати. То се посебно односи на сувишно сужавање разлога за жалбу у трећем степену, као и претерано радикалну редукцију броја ванредних правних лекова. При томе се извесна (пре)остала могућност ванредног ублажавања казне, сада кроз механизам преиначења правноснажне пресуде без понављања поступка, већ на први поглед може оценити потенцијално неживотном у будућој пракси.

С друге стране, неке нове могућности, попут проширења дејства начела опортунитета кривичног гоњења (условљени опортунитет) се без веће дилеме могу оценити позитивно и представљају „корак у добром смеру“, јер се њима омогућава растерећивање кривичног поступка од не претерано тешких кривичних дела, а оне истовремено погодују и окривљеном, који неће без преке потребе бити осуђен. Исто тако, одговарајућим механизмима штите се и интереси оштећеног. Слично се може закључити и о споразуму о признању кривице, који је тако конципиран да нема сувише сличности са установом која јој је представљала модел, тј. слични поступци окончања кривичног процеса у савременом свету – то је познати механизам страначке нагодбе, или „испреговаране кривице“ (*plea bargaining*) у САД. Да ли то представља американизацију европских кривичних поступака? У суштини не, мада утицај решења из упоредног права свакако постоји, али је то данас у савременом свету уобичајена појава. Америчка варијанта споразума о признању кривице, позната као *plea bargaining*, која се често преводи као „нагодба о кривици“, а о којој сами Американци радије говоре као о „испреговараној кривици“, се заснива на битно другачијим основама и функционише у потпуно другачијем правном систему.

Казнена политика у САД је у поређењу са Србијом, па и Европом уопште, неупоредиво строжија. Када се амерички тужилац споразумева са окривљеним, врло битна „ставка“ у пракси је спремност окривљеног да се појави као сведок против других „озбиљнијих“ играча. Када сам пре неколико година био у посети FBI у Сан Франциску чуо сам да је велики проблем у том граду албанска мафија, за коју ми је речено да је врло

тврд орах јер се ради о новој веома затвореној групацији, у коју је скоро немогуће продрети. Потом је амерички детектив утешно објаснио да се то увек дешава када се појави нова етничка групација, те да временом делује мелтинг пот, неко од дошљака постане и полицајац, па се створи прилика да FBI добије инсајдера у криминалној организацији. Нашалио сам се и рекао да је то можда и прилика да криминалци стекну инсајдера у полицији. Добио сам одговор да је то свакако могуће, али не и сувише вероватно, јер се већина полицајаца боји као куге од те врсте сарадње са криминалцима, знајући да ће криминалац ако „падне“, имати као карту у рукаву приликом преговора са тужиоцем, податак о корумпираном полицајцу, те да ће спасавајући своју кожу, врло радо сведочити против „другара у плавом“. Тако нешто неће моћи бити могуће у Србији, где ставка споразума не сме бити било какво будуће „кооперативно сведочење“, што значи да овај споразум не садржи елементе процесног положаја сведока сарадника.

Интересантно је да се код нас понекад чују и сасвим неаргументоване тврдње да су неке промене у позитивном ЗКП-у, које се аргументовано, али и неаргументовано, критикују, произишле из коришћења решења садржаних у Законнику о кривичном поступку из 2006. године. То углавном није тачно. Додуше, нека решења из тог Законика су коришћена, попут оних веома позитивних, као што је могућност проширења одређених ограничења личне слободе, као ефикасне замене за притвор, као свакако најрепресивнију меру процесне принуде, могућност комбиновања таквих мера са јемством итд.

С друге стране, не треба заборавити да су према одредбама Законика из 2006. године, постојала *три ванредна њравна лека*, а да је у ствари и *четврти* некада постојећи ванредни правни лек – захтев за испитивање законитости правоснажне пресуде, био у највећем делу садржан у оквиру захтева за заштиту законитости, те да је тај, од стране Адвокатске коморе много нападан Законик, што је углавном чињено паушално и без јаким аргумената, омогућавао улагање жалбе против пресуде другостепеног суда у чак *четири случаја*. Таква је жалба била могућа, како из свих оних разлога који су и иначе (пре последњих промена) били основ за жалбу у трећем степену, тако и увек када је другостепени суд након два укидања првостепене пресуде, *сам својом пресудом оглушио о њредмету кривичној њосђуйка*.

Summary

Some of the changes in the Criminal Procedure Code of Serbia, where the author is specially focused on the required opportunity of the criminal prosecution as a part of broadening of the so called diversion processing mechanisms and the agreement on guilt recognition, but also analyzes some other processing institutes and mechanisms, resulted or modified by rather big changes of the basic origin of the criminal processing law of Serbia. The attitude, presented during the work that reasons for complaint against the second degree court verdict are too radically narrowed, in the same manner as too radically reduced number of extraordinary legal remedies is.

It has been noticed during the work that some absolutely non-argued allegations are heard that many changes in the positive Criminal Procedure Code ensued from the usage of decisions defined by the Criminal Procedure Law of 2006. This, essentially is not correct. Only relatively limited number of decisions from that Code are used, those very positive ones, such as the possibility of broadening of certain personal freedom limits, as an efficient substitution for arrest, this being the most repressive measure of the processing compulsion, the possibility of combining of assurance with the mentioned measures etc. It should not be forgotten that, on basis of the provisions of that Code, there were *three extraordinary legal remedies* and that the fourth, once existing extraordinary legal remedy – request for examination of legitimacy of the verdict in effect was mostly within the contents of the request for legitimacy protection and that the mentioned very much criticized Code by the Bar Chamber, which was generally performed without any strong argumentation, enabled submitting claims against the verdict issued by the second degree court even in four cases. Such claim was possible to be raised due to all the reasons which (before the last changes) represented the ground for the third degree claim and always in cases when the second degree court, after the two revokes of the first degree verdict, decided by its verdict about the subject of the criminal procedure